

Színpadon az Aranykoporsó

Premier előtti beszélgetés Vántus Istvánnal

Osztályozó készül a Szegedi Nemzeti Színház operatársulata. Vántus István második operája kerül színre, április 11-én. A komponista Móra Ferenc Aranykoporsó című regényéből maga írta a szövegkönyvet is. A premier előtti izgalom sűrűjében és a próbákkal, utolsó simításokkal zsúfolt napok közepette válasszunk kérdéseinkre Vántus István.

— Második operájának bemutatója előtt áll. Milyen belső szükség irányította figyelmét a műfaj felé, milyen indítékokból, hogyan került kapcsolatba a színpaddal? Annál is inkább, mert tudott, hogy a kortárs zeneszerzők szívesebben komponálnak koncertmuzsikát, mint színpadi zenét.

— Hadd válaszoljak először a kérdést kiegészítő, magyarázó mondatra. Meggyőződésem, hogy a kortárs zeneszerzők nem azért írnak elsősorban szimfonikus és kamarazenét, mert az operát idejét múlt vagy tehetségű művelőnek tartanak, hanem azért, mert nem szívesen vállalkoznak több éven át tartó, rengeteg energiát igénylő, ugyanakkor bizonytalan végeredményű munka elvégzésére. Egy opera sorsa — ezt a műfaj története igazolja — kiszámíthatatlan. Ráadásul nem minden zeneszerző operakomponista alkat. Hosszú ideig egy témára koncentrálni, állandóan látni az egyes hangok szerepét a nagy egészben, figyelni a szöveg lejtését, az emberi hang adta lehetőségeket, érezni a színpadot, hallani a zenekart, rendkívül megerőltető idegmunka is. S hogy én miért írtam már másodízben operát? Természetesen azért, mert erőt érezek magamban egy ilyen

munka elvégzéséhez, s azért, mert úgy gondolom, hogy egy opera útján több emberhez szólhatok. Mert szólni akarok. A műfaj egyébként gyermekkorom óta foglalkoztat. Hihetetlen talán, de igaz: 6—8 éves fejjel — amikor operát nem láttam, nem hallottam, sőt fogalmam sem volt arról, hogy létezik — kitaláltam magamnak. Gyermeki fantáziálásaim mindig valami furcsa, többnyire szomorú történet énekes-zenés „eljárásába” torkoltak.

— Milyen tanulságokat vont le első művének, A három vándor című operának tapasztalataiból?

— A három vándor ma is nagyon kedves számomra. Első színpadi darabom, s egyben az a munkám, amelyikben megtaláltam egyéni hangomat. Minden bizonnyal nagyon jó iskola volt számomra további színpadi művek írásához. Hiszen a színpadot megismerni csak a színpadon lehet. Persze nagyon nehéz az összehasonlítás. A három vándor egyfelvonásos. Olyan műfaj, amelyben tapasztalatom szerint is egészen más törvények uralkodnak, mint a teljes estét betöltő operában. Az egyfelvonásos szíkszávú, tömör — értő füleket is feltelező —, a háromfelvonásos pedig oldottabb, kevésbé „vájtfülek” számára is megközelíthető kompozíció. Egyet biztosan tudok: A három vándor után közelebb kerültem az emberi hanghoz. Az Aranykoporsó — bár stílusát tekintve ugyanaz, mint első operám — főként a lírai részekben kifejezetten bel canto énekszólamokat ad a szereplőknek.

— Miért Móra Ferenc Aranykoporsó című művének feldolgozására vállalkozott?

Mióta foglalkoztatja ez a téma? Miért vállalkozott a szövegkönyv megírására is?

— Lassan másfél évtizede, hogy Szegeden élek. Megszerettem ezt a várost, s a város megismerése révén még közelebb kerültek hozzám a számomra azelőtt is sokat mondó, Szegeden élt klasszikusok. Szegedhez és a hozzájuk való kötődése jegyében írtam, Juhász Gyula Himnusz az emberhez című versére kantátát, s az a kötődés irányította figyelmemet Móra Ferenc regényére is. Az Aranykoporsó szép regény, nagy regény. Tele hús és vér emberekkel, örök emberi érzésekkel, gondolatokkal, s mindezek egy olyan történelmi pillanatról, amely pillanatnak üzenete van a ma ember számára is. Hiszen Diocletianus kora — az antik istenek halála és az új, keresztény isten születése — tanulságával továbbgondolásra késztet: „Csak az istenek halandók, de a föld, amely termi őket, halhatatlan.” Vagy ahogy Juhász Gyula fogalmazza: „Es jönnek újabb harcok és poéták, és aki új, annak igaza van.” Az operán közel öt éven át dolgoztam. Különösen nagy feladatot jelentett számomra a szövegkönyv elkészítése. Arra, hogy ezt magam állítsam össze, kezdetben a kényszerűség vitt. Nem találtam ugyanis olyan, színpadhoz és zenéhez egyaránt értő írókat, akik vállalta volna a rendkívül bonyolult, ugyanakkor közismerten hálátlan feladatot. Később már örültem is a magamra utaltásgnak: rájöttem ugyanis, hogy a regény librettóvá alakítása nem igényel szépírói tehetséget, sőt éppen a zeneszerzői látásmód az, amelynek segítségével ki-sűrűsíthető a műből a zenei környezetben is életképes mondatok.

— Az elkészült fekete-fehér kottalapokhoz most, a színházi műhelymunka idején hogyan, mivel járulnak hozzá a szegedi operatársulat tagjai?

— Az opera próbált állandóan látogatom, hiszen ez az időszak az, amelyikben a darab realizálódik, s amely számomra a legtöbb tanulságot nyújtja, újabb és újabb színpadi művek írásához. Nagy örömmel látom, hogy a Szegedi Nemzeti Színház operaegyvűtése szívügyének, egyben az egész város ügyének tekinti az Aranykoporsót; szeretettel, megértéssel foglalkozik darabommal.

T. L.

Környezetvédelmi ankét lesz Szegeden

Érdeklődésünk homlokterébe került a környezetvédelem Csongrád megyében, Szegeden is. Egyre több üzemnek, intézménynek adódnak napi feladatai között megoldandó környezetvédelmi problémái. Alig akad ma már olyan vállalat, intézmény, amelyben legalább egy szakember ne foglalkozna környezetvédelmi kérdések elméleti vagy gyakorlati megoldásával. A légtisztaság védelme, a zajártalom elhárítása, az élővizek szennyezésének megelőzése és egyéb környezetvédelmi kérdések a mindennapok aktuális kérdéseivé váltak.

Az MTESZ Csongrád megyei szervezete környezetvédelmi bizottság szervezi a Hazafias Népfőrelőadást, a Vöröskeresztet, az Akadémiai Bizottsággal és Csongrád megye tanácsával együtt május 14-én, a Technika Házában a II. Csongrád megyei környezetvédelmi ankétot. Az ankét célja Szeged város és környéke, Csongrád megye környezetvédelmi feladatainak, gondjainak széles körű megvitatása. Három szekciónak több mint húsz előadás foglalkozik majd a megye legaktuálisabb környezetvédelmi feladataival, azok megoldásának lehetőségeivel.

A rendező bizottság nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy Szeged város és környéke, Csongrád megye környezetvédelmi problémáival, azok tudományos elem-

zésével, megoldásaival az üzemek, intézmények, a lakosság minél szélesebb rétegének megismerkedhessenek. Eppen ezért az eddigini szélesebbre tárja az érdeklődők előtt a rendezvény kapuit, s igyekszik lehetőséget biztosítani valamennyi érdeklődő részvételére.

A Thibault család

A Thibault család című tévésorozat alkotói átgondoltan, felelősséggel nyúltak anyagukhoz, Roger Martin du Gard, Nobel-díjas francia író regényéhez. Talán túlzott tisztelettel is bántak vele.

A regény monumentális tabló az első világháború előtti Nyugat-Európáról, történetileg és lélektanilag is hiteles dráma, megrázó beszámoló a polgári osztály, csoportok és emberek megismeréséről és elmúlásáról. A film nem tudott egységes, teljes tablót elénk tárni; úgy tűnik, éppen azért, mert az eredetinek túl sok apró részletehöz ragaszkodtak az alkotók, és nem maradt elég figyelmük az átfogó, lényegi jellemzőkre. Bár látnak olyan filmi eszközöket, amelyekkel megközelíthették az írói jellem- és lélekábrázoló művészet eredményeit (ren-

dező: Alain Boudet, fényképezte: Jacques Manier), nem mindig használták ezeket pontosan. A regénybeli történetet szinte pontról pontra követő filmrészletek néha illusztrációkká váltak, máskor széttöredező, kissé kusza font eseményszövevé és csak pár részletben (mint például a befejező rész utolsó képsorában) teremtdötek nagy képi erejű, pontos mondanivalójú filmkockák, önálló, az írott műhöz mégis leginkább hűséges, egységes részletek.

Mindezek következménye, hogy nem értheti, ismerheti egészen, vagy elég jól a Thibault vagy a Fontain család tagjait, aki csak a feldolgozásból szerezhette róluk való tudását. Martin du Gard lélekábrázolásának rendkívüli gazdagsága, árnyaltsága teszi lehetőségre, hogy a regényfolyam olvasója mindvégig

Fejlesztési tervek a szakszövetkezeteknek

A Debreceni Agrártudományi Egyetem Termelésfejlesztési Intézete azzal a kötetessel hozta létre Szegeden működő osztályát, bizonyítsa be rövid időn belül, hogy szükség van rá. Főntartása különben értelmét vesztené. Az elmúlt év végéig kellett a Bécsi körúton működő kis osztálynak bizonyítani, és ez a bizonyítás sikerült, a termelőüzemek támaszkodnak munkájukra. Sas Béla osztályvezető szerint végeredményben az egyetem különböző karainak szellemi kapacitására támaszkodnak, sok megbízható kutatási eredmény várja, hogy a napi termelési gyakorlat részévé válják, a közvetítő szerep tehát fontos

feladat. A mezőgazdasági üzemek nem nélkülözhetik a tudományosan megalapozott üzemi és ágazati elemzésen nyugvó szaktanácsadást, vagy a közép-, illetve hosszú távú fejlesztési tervek, legfőképpen ilyeneket kérnek a szegedi osztálytól.

Minden üzem kénytelen gazdálkodását fejleszteni, ha az egészséges versenyben helyt akar állni. A legjobb üzemi vezető sem ér rá utánanézni minden aprólékosnak tűnő dolognak, hiszen a napi munka lekötí, sokszor meg is haladja teherbírását.

Fejlesztési alapkoncepciót dolgoznak ki a megyei tanács vb mezőgazdasági osztálya megrendelésére — ez az egyik legfontosabb fel-

adatuk, másik pedig az egyesülésekkel új helyzetbe és jobb lehetőségek közé került szakszövetkezetek közzéptávi fejlesztési terveinek az elkészítése.

A keszthelyi egyetem illetékes osztálya korábban elkészítette már a gyenge termőhelyi adottságú termelőszövetkezetek fejlesztési terveit, a szakszövetkezetek azonban mostanáig saját tapasztalataikra voltak utalva. A termelésfejlesztési intézet szegedi emberei minden föllelhető jó tapasztalatot igyekeznek fölkuatni, és terveikben javasolni. Alap-elképzelésük, hogy a szakszövetkezetekben a közös és a tagok gazdasága együtt fejlődjön, hiszen igen sok szálon kötődnek egymáshoz.

Készülődés az országos diáknapiakra

Szegeden: képzőművészeti kiállítás — Területi versenyek

Háromszáznyolcvankét középiskolai tanuló ötszázhat képző- és iparművészeti alkotásából nyílik kiállítás április 15-én, délbén a Bartók Béla Művelődési Központban az országos diáknapi egyik reprezentatív rendezvényén. A KISZ Központi Bizottsága ugyanis ettől az évtől a KISZ Csongrád megyei bizottságát és a szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskolát bízza meg az országos diáknapi képző- és iparművészeti kiállításának, valamint a hozzá kapcsolódó tanácskozásnak megrendezésére. Az előzetes értékelések és zsűriik jelentése alapján az ország mintegy 6 ezer középiskolai tanulóját mozgatta meg a szegedi kiállításra kiírt pályázati felhívás. A középiskolák tehetséges tanulóit festmény, grafika, szobor, tērplasztika, valamint iparművészeti alkotások kategóriáiban pályázhattak, s a legtehetségesebb háromszáznyolcvankét középiskolai legsikerültebb ötszázhat alkotása kerül közönség elé április 15-én Szegeden.

Az első alkalom, hogy az ország három művészeti szakközépiskolájának hallgatói számára külön kategóriában írtak ki pályázatot, s külön kiállításon mutathatják be felkészültségüket. A tizenkilenc megyéből és

Budapestről érkezett alkotások legjavát arany-, ezüst- és bronzoklevéllel jutalmazta a zsűri. A kiállítás megnyitásával kezdődő háromnapos tanácskozássra a 80 aranyoklevéllel jutalmazott fiatalot hívták meg tanáraikkal együtt. Az országos seregsemlén Szegedet 35 középiskolák, 50 munkája képviseli, közülük 22-en (35 alkotással) a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola képző- és iparművészeti tagozatának haligatói.

Az országos diáknapi képző- és iparművészeti kiállításáról, valamint a hozzá kapcsolódó háromnapos tanácskozással dr. Diós József, a szervezéssel és rendezéssel megbízott szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola igazgatója tartott sajtótájékoztatót tegnap. A Szegedre érkező aranyérmes fiatalok három szekcióban értékelik a kiállított alkotásokat, és vitatják meg a művészeti oktatás kérdéseit. Külön tanácskoznak a képzőművészeti alkotások, külön az iparművészeti munkák készítői, és ismét más szekciónak vitatkoznak a művészeti szakközépiskolások. Április 16-án, a tanácskozás második napján a résztvevők számára Fórumot rendeznek, ahol a KISZ Központi Bizottságának, Szeged párt-, állami és társadalmi szerveinek vezetői válaszolnak a fiatalok aktuális, művészeti-politikai kérdéseire. A fiatalok a szegedi rendezvénysorozat harmadik napján meglátogatják a hőmérvővási helyi művésztelepet, és kirándulnak Mártélyra is.

Az országos diáknapi képző- és iparművészeti kiállítás és a háromnapos tanácskozás minden bizonnyal az ország középiskolái közművelődésének országos szintű reprezentatív találkozója lesz. A szakmai és mozgalmi tapasztalatcserek, a nyilvános viták hozzájárulnak egymás jobb megismeréséhez és a hagyományok ápolásához.

Az országos diáknapi eddigi versenyeit is az idén hazánk felszabadulásának 30. évfordulója, a szocialista hazafiság és az internacionalizmus jegyében rendezték meg országsszerte. Az elmúlt héten zajlottak le a gyulai Erkel diáknapiakra készülő szegedi fiatalok városi szintű versenyét, miután befejeződtek az iskolai bemutatók. A városi versenyeken közel 250 tehetséges szegedi középiskolák mutatta be ké-

peségét ének-zene, vers- és prózamondás, diákszínpad, népi tánc és társastánc kategóriákban. A tegnap zárult városi versenyeken eldőlt, kik képviselik Szegedet, a május 11—14 között megrendezendő EDU-n.

Ének-zene, kategóriából tovább jutott Vajda Júlia népdalénekes (Tömörkény gimnázium), Dohány Edit — Dohány Gabi folk-beat énekesek (Tömörkény gimnázium), Tóth Mária operának (Tömörkény gimnázium), a Tisza-parti gimnázium kamarakórusa, és Gyuris Gyula citerás (Ságvári gimnázium). A zeneművészeti szakközépiskolások külön versenyéből a gyulai seregszemlén a következő fiatalok képviselik a szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola zeneművészeti tagozatát: Dankó Brigitta — Horti Viktória — Csikós István — Gárdián Gábor összetételű vonós-egyenes, Czifra Éva, Tóth Erika, Varga István (hangszerszólók) az iskola vonózenekara és fúvózenekara.

A vers- és prózamondók versenyében kiemelt aranyoklevelet szerzett, és kivívta az Erkel diáknapiakon való részvétel jogát Olasz Etelka (Tömörkény gimnázium), Nacs Mária (Ságvári gimnázium), Tóth Ágnes (Ságvári gimnázium), Kárpáti Zsuzsa (Tisza-parti szakközépiskola), Sári Mária (Tisza-parti szakközépiskola), Vadász Erika (MűM. 640. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet).

A diákszínpadok versenyéből tovább jutott a Tömörkény István gimnázium, a vasútforgalmi szakközépiskola és az építőipari szakközépiskola irodalmi színpada. A népi tánc kategóriában csak szőli táncosok indultak. Továbbjutók: Tanács István (Radnóti gimnázium), Csóka Ferenc — Kaposvári Margit (MűM. 624. sz.), Petrói Gyöngyi — Kis Pál (MűM. 624. sz.), Babarcsi Klára — Kovács Sándor (Tömörkény gimnázium) és Sipos József — Szitkai Emília (gépipari szakközépiskola). A szegedi társastáncosok: Gyulán a Tóth Gabriella — Dobó László (Tömörkény gimnázium) pár képviseli.

A gyulai Erkel diáknapiakon a szegedi középiskolákat képviselő, a városi versenyeken kiemelt aranyoklevéllel jutalmazott versenyzők és csoportok műsor-számaiból május első hetében szerkesztett bemutatót rendeznek a Bartók Béla Művelődési Központban.

